

گزارش شورای منطقه‌ای سازمانهای غیردولتی خاورمیانه

در خصوص اجلاس جهانی غذا

رباط / مواکش / ۲۴ - ۲۵ مارس ۱۹۹۶

۱. شورای سازمانهای غیردولتی منطقه‌ای خاورمیانه در خصوص اجلاس جهانی غذا در ۲۴ و ۲۵ مارس ۱۹۹۶ در رباط پایتخت مراکش براساس برنامه تدارکاتی اجلاس جهانی غذا (WFS) برگزار شد. این جلسه که توسط دبیرخانه WFS با همکاری انجمن تغذیه مراکش برنامه‌ریزی شده بود، توسط مؤسسه شماره ۲ کشاورزی و دامپزشکی حسان اداره می‌شد. در این جلسه بیش از ۷۰ نماینده از ۴۹ سازمان غیردولتی از خاورمیانه و منطقه شمال آفریقا شرکت داشتند. برنامه جلسه در پیوست ۱ و فهرست شرکت‌کنندگان در فهرست ۲ ضمیمه شده است.

۲. در این نشست دو سند اصلی اجلاس مورد بحث قرار گرفت که عبارت است از: «اجلاس جهانی غذا: موقعیت امنیت غذایی و مسائل خاورمیانه» NERC/۴/۹۶ و «پیش‌نویس بیانیه و برنامه کار» NERC/۳/۹۶. سخنرانی نیز تحت عنوان «زنان روستایی و امنیت غذایی در خاورمیانه: شرایط فعلی و دورنمای آینده» توسط مأمور منطقه‌ای FAO/WID در خاورمیانه انجام شد.

۳. متعاقب مذاکره عمومی اولین روز اجلاس پیرامون مفاد اسناد مورد بحث، شرکت‌کنندگان

جهت بحث در مورد مسائل زیر به سه گروه کاری تقسیم شدند:

گروه یک: تولید، ذخیره، تجارت و مصرف مواد غذایی

گروه دو: منابع طبیعی و انسانی و پایداری آنها.

گروه سه: هماهنگی و سازگاری منطقه‌ای و مسائل بنیادی.

۴. این گروه‌ها در روز دوم اجلاس با یکدیگر ملاقات کرده و گزارشی از مذاکراتشان که

شامل توصیه‌هایی خاص مربوط به مسائل ذکر شده در بالا بود، آماده کردند. این توصیه‌ها در بخش

اختتامیه توسط گزارشگران گروه‌های کاری ارائه شد. به دنبال آن، در مورد جزئیات آنها بحث و

نتایج نهایی اتخاذ شد. گزارشگران گروه‌های کاری و ریاست بخش اختتامیه در ادغام مقالات مختلف

به صورت یک گزارش، با یکدیگر همکاری و در نهایت بیانیه‌ای آماده کردند به وسیله نماینده

سازمانهای غیردولتی شرکت‌کننده در بیست و سومین کنفرانس منطقه‌ای FAO در خاورمیانه ارائه

شود. (ر.ک. پیوست ۳)

۵. توصیه‌های ادغام شده اجلاس به شرح زیر است:

۵.۱: در زمینه تولید، ذخیره، تجارت و مصرف مواد غذایی

این اجلاس قابلیت منطقه را جهت کاهش سوء تغذیه تا سطحی زیر ۱۱٪ تا سال ۲۰۱۰ مطابق

سند برنامه‌ریزی شده NERC/۴/۹۶، متذکر شد. این سند برای اصلاح متن اجلاس به این نکات

اشاره دارد:

در خصوص افزایش ظرفیت تأمین مواد غذایی خانگی:

* عبارت زیر باید به ماده ۴۷ (بند چهارم) اضافه شود:

● ... اطمینان یافتن از اینکه کلیه برنامه‌های توسعه در جهت افزایش تولید مواد غذایی و با توجه

به ویژگیهای طبیعی و اجتماعی در سطوح محلی و ملی اجرا می‌شود:

* عبارت زیر باید به ماده ۴۷ (بند پنجم) اضافه شود:

● ... و اطمینان از شرکت سازمانهای غیردولتی در چنین خدماتی جهت منافع کشاورزان خرده پا و شرکت زنان روستایی، تا به این ترتیب آنان قادر به بهره‌گیری از این خدمات شوند.

* ماده ۴۷ (بند هفتم) باید به صورت زیر اصلاح شود:

● تقویت ظرفیت ملی و افزایش سطح اعتبارات برای تحقیقات کشاورزی، گسترش و ترویج تکنولوژی جهت حمایت کشاورزان در کاربرد تکنولوژی پایدار برای تشدید، گوناگونی و چگونگی توزیع تولید، با توجه دقیق مطلوب به تلفیق روشهای سنتی در سطوح منطقه‌ای، ملی و محلی.

* تسهیل انتقال تکنولوژی کشاورزی بین کشورهای خارج از منطقه و کشورهای منطقه و تطبیق آن برحسب نیازها، ظرفیتهای طبیعی و انسانی کشورهای واقع در منطقه.

* ماده جدید (بند دوازدهم) به صورت زیر اضافه شود:

● گسترش و توسعه ظرفیت ذخیره مواد غذایی در سطوح منطقه‌ای و ملی.

* افزودن ماده جدید (بند سیزدهم) به صورت زیر:

● حمایت و بهبود فرا ساختارهای روستایی از جمله جاده‌ها، الکتریسیته و ارتباطات، به منظور فراهم کردن وسایل مورد نیاز کشاورزان جهت تولید و بهره‌وری.

* افزودن ماده جدیدی (بند چهاردهم) به صورت زیر:

– تداوم تلاش برای صنعتی کردن روستا به منظور میسر کردن فرایند محصولات کشاورزی، بوجود آوردن امکانات کاری برای مردم روستایی و معکوس کردن روند جاری مهاجرت روستا به شهر در کشورهای منطقه.

در خصوص «پیگیری و گسترش آزادسازی بازار و بخش خصوصی»:

* هدف شماره ۵۸ (بند دوم):

● اشاره به حضور انجمنهای کشاورزان دارد.

* اصلاح ماده ۵۹ (بند اول) به صورت:

● پیگیری و تشدید اصلاحات مبنی بر بازار که با کاهش کانالهای بازار و انحصار (کاهش

واسطه‌ها) و جلوگیری از سفته‌بازی در تجارت مواد غذایی، باعث تثبیت و تقویت هدفها می‌شود.

* افزودن مطالب زیر به انتهای ماده ۵۹ (بند سوم) (پس از واژه «رشد»):

● «... بخصوص در حیظه فراوری، بسته‌بندی و توزیع مواد غذایی»

* به دیگر شرکت کنندگان توصیه می‌شود اقدامات زیر را به اجرا در آورند:

الف) بوجود آوردن موجبات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی زیست‌محیطی برای شرکت مؤثر

انجمنهای شهری در فعالیتهای ترویج، بخصوص آنهایی که مربوط به امنیت غذایی می‌شود و مبذول داشتن توجه لازم در این فعالیتهای به این امر که زنان بیشترین نقش مستقیم را ایفا کنند.

ب) جهت دادن به سیاستها، سازمانها و تلاشهای انجام شده برای توسعه از نظر اجتماعی و

اقتصادی در جهت نیل به امنیت غذایی به کمک افزایش محصولات و تولیدات کشاورزی و بهبود وضع دسترس کلیه افراد بخصوص قشر آسیب‌پذیر به مواد غذایی.

ج) برقراری مکانیسمی در سطح ملی و منطقه‌ای که دولتها و سازمانهای غیر دولتی را قادر

سازد تا تحقق و اجرای طرح عملیاتی اجلاس جهانی غذا را دنبال کنند.

د) در نظر گرفتن عامل جمعیت‌شناختی در کلیه تدابیر و روشهای توسعه و بوجود آوردن محیط

مناسب برای توسعه روستایی به طوری که مهاجرت روستایی به مناطق شهری را محدود ساخته و فشار وارده بر اراضی کشاورزی را کاهش دهد.

۵.۲ در زمینه منابع طبیعی و انسانی

شورا توصیه‌های زیر را مطرح ساخته است:

منابع طبیعی

شورا، دولت منطقه را ترغیب کرد تا اقدامات زیر را به انجام رساند:

● بهینه‌سازی، مدیریت منابع آب؛

● اطمینان از اینکه کلیه کشورهای که رودخانه‌های بین‌المللی از آنها سرچشمه می‌گیرد، از میان

آنها جریان می‌یابد و یا در آنها می‌ریزد سهم خود از منابع آب به طور کامل دریافت می‌کنند؛

- دادن حق تقدم در امر مصرف منابع روستایی به جوامع روستایی؛
  - حفاظت منابع آب زیرزمینی در برابر خالی شدن؛
  - هماهنگ کردن روشها برای افزایش بازده استفاده از آب در کشاورزی؛
  - حفاظت منابع آب در برابر آلودگی؛
  - استفاده معقول از آب و جلوگیری از هدر رفتن آن؛
  - توسعه و پذیرش روشهایی مبنی بر استفاده دوباره از آبهای هدر رفته جهت آبیاری؛
  - واقف ساختن کشاورزان بر اهمیت و کمیاب بودن منابع آب، حفاظت خاک و جلوگیری از بیابان‌زایی؛
  - اجرای برنامه‌های صحیح جنگل‌کاری برای جلوگیری از بیابان‌زایی و تخریب خاک؛
  - حمایت مالی از برنامه‌های جنگل‌کاری، به نفع جوامع و مردم محلی، بخصوص در حد فاصل کاشت و برداشت محصول؛
  - تأمین برنامه‌های ساختاری نظیر سد سازی، ذخیره آب و آبیاری با توجه به نقش شرکت‌های تعاونی کشاورزی در این زمینه؛
  - استفاده از دانش علمی در مورد دانه‌های مقاوم به خشکی در مناطق نیمه خشک؛
  - اشاعه کاربرد روشهای جدید علمی در زمینه‌های اصلاح دام و کنترل بیماری حیوانات؛
  - توسعه همکاری بین منطقه‌ای برای رفع نیازهای منطقه پیرامون تغذیه و چرای دام.
- منابع انسانی
- برقراری و بهبود بخشیدن توانایی اجتماعات روستایی (متشکل از زنان، کشاورزان خرده‌پا و جوانان روستایی) به منظور بالا بردن ظرفیت تولید و مشارکت مؤثر آنها در توسعه روستا.
  - فراهم کردن وسایل مناسب تولید برای اجتماعات محلی از جمله زنان روستایی برای استفاده بهینه از منابع کشاورزی.
- سوق دادن فعالیتهای کشاورزی جامعه به سمت تولید مواد غذایی اساسی به منظور رسیدن

به امنیت غذایی.

- تأکید بر نقش سازمانهای غیردولتی در آموزش زنان غایب روستا جهت کار با زنان روستایی.

- سهولت بخشیدن به امر دسترس خانواده‌های روستایی به اعتبارات مالی از طریق تأسیس یک سیستم مناسب اعتباری.

- تأمین خدمات مهم و فراساختاری و همچنین فرصتهای شغلی به منظور فراهم کردن زندگی مناسب برای خانواده‌های روستایی و محدود ساختن عوامل مهاجرت آنها به مراکز شهری.

- استفاده از منابع مالی و شیوه‌های ضروری به منظور درآمد و بهبود شرایط اقشار آسیب‌پذیر.

- توجه لازم به ویژگیهای مردم و رشد جمعیت در طرح سیاست کشاورزی.

۵.۳ در زمینه هماهنگی منطقه‌ای و مسائل بنیادی

این شورا در جهت عملکرد دولتهای منطقه خاورمیانه توصیه‌هایی داشته که به شرح زیر است:

الف) سیاستهای کشاورزی و معیارهای خود را به نحوی تنظیم کنند که با مواد اولیه و محصولات کشاورزی ارتباط یافته و بر مزایای نسبی تولید کشاورزی تأکید داشته شد و در جهت ریشه کن کردن کلیه موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای در تجارت منطقه به منظور برقراری تجارت آزاد در منطقه گامی اساسی بردارد.

ب) این مهم را تشخیص دهند که دستیابی به امنیت غذایی یک هدف ملی است که باید در رأس اولویتهای ملی و منطقه‌ای قرار گرفته در برنامه‌ها و سیاستگذاریهای کشاورزی ملی منعکس گردد.

ج) اطلاعاتی در مورد تولید کشاورزی، قیمت محصول و غیره را فراهم آورده و انتشار چنین اطلاعاتی را به یک بانک اطلاعاتی منطقه تسهیل کنند تا سرمایه‌گذاری ملی و بین‌المللی به منظور

ترغیب اتخاذ سیاستگذارهای کشاورزی ملی و منطقه‌ای توسعه یابد که خود موجب طرح‌ریزی مطلوب کشاورزی و الگوهای منتخب کشت محصول می‌شود و امنیت غذایی را توسعه می‌بخشد.

د) تشویق پروژه‌های مشترک منطقه‌ای در خصوص سرمایه‌گذاری کشاورزی و نیز انتقال تکنولوژی و تحقیقات کشاورزی.

ه) بحران بین مرزی قریب‌الوقوع در خاورمیانه و نتایج منفی احتمالی آن را با برطرف کردن اثرات سوء احتمالی بر کشورهایی که سرچشمه رودخانه‌ها از آنجاست، کشورهایی که رودها در آن جریان دارد و کشورهایی که این رودها از آنها خارج می‌شود، با تصویب توافقنامه‌های سهمیه‌بندی آب و جلوگیری از خطر تغییر مسیر این آبها از حوضه اصلی خود، مهار کنند.

و) از پیامهای انسان دوستانه مبنی بر جلوگیری از محاصره‌های اقتصادی که بر بعضی از کشورهای منطقه تحمیل شده و ناشی از اثرات منفی بر امنیت غذایی، گرسنگی و سوء تغذیه و یا توسعه کشاورزی قریب‌الوقوع است، حمایت کنند.

ز) ایجاد و تقویت نقش سازمانهای کشاورزی در زمینه‌های سیاستگذاری و توسعه کشاورزی به طوری که قادر باشد از منافع و رفاه کشاورزان و اقشار آسیب‌پذیر مانند کشاورزان خرده‌پا، زنان و جوانان روستایی دفاع کند.

ح) تقویت نقش سازمانهای کشاورزی از طریق پیوستن آنها به سازمانها و انجمنهای اصلی دولت، و در عین حال ایجاد تعادل صحیح بین قدرتها و مسئولیتها و تأمین نیاز سازمانهای فوق.

ط) ترغیب به ایجاد و تقویت سازمانهای غیردولتی در بخش روستایی و تأکید بر نقش آنها در زمینه‌های حفاظت از محیط زیست، کشاورزی آلی؛ خدمات کشاورزی از جمله توسعه، فعالیتهای اقتصادی، و تبادل تجربیات.

ی) ترغیب به ایجاد مشارکتهای منطقه‌ای برای کشاورزان و تولیدکنندگان کشاورزی به منظور حفاظت از منافع آنها و نیز قراردادهای مربوط به توافقنامه تجاری دو جانبه کشاورزی برای ایجاد همکاری بین سازمانها و انجمنهای کشاورزان در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی.

ک) تضمین محیطی مطلوب برای افزایش مشارکت مردمی سازمانهای غیردولتی به طوری که این سازمانها از طریق روش تصمیمگیری در قالب مفاهیم، طرح ریزی و اجرا نقش مؤثر خود را ایفا می‌کند.

ل) فراخوانی کنفرانس منطقه‌ای FAO برای خاورمیانه جهت تقاضا از جامعه متحد اروپایی برای بهبود شرایط سیاست کشاورزی متعارف، به کمک برطرف ساختن موانع و برداشت سدها و مقابله با صادرات تولیدات کشاورزی کشورهای منطقه به اروپای متحد و نیز خودداری از کاربرد تمهیدات قرنطینه به عنوان سدی علیه صادرات کشاورزی بدون دلایل موجه.

۵.۴ در زمینه نقش و اهمیت سازمانهای غیردولتی

الف) تأکید بر نقش سازمانهای غیردولتی در حفاظت از منابع طبیعی و انسانی و نیز تضمین توسعه پایدار و امنیت غذایی.

ب) ترغیب سازمانهای غیردولتی به شرکت در فعالیتهای FAO که امنیت غذایی و توسعه پایدار ارتباط می‌یابد.

ج) تضمین حمایت مالی سازمانهای غیردولتی به منظور کمک به آنها در مشارکت در فعالیتهای توسعه‌ای کشاورزی و روستایی.

د) مشارکت سازمانهای غیردولتی در به حرکت درآوردن جوامع روستایی به سمت اجرای برنامه‌های توسعه‌ای.

ه) ترغیب همکاری بین سازمانهای غیردولتی بین‌المللی و سازمانهای غیردولتی در انجام برنامه‌های مشترک، و

و) تأکید بر نقش سازمانهای غیردولتی در گسترش کشاورزی برای کشاورزان خرده پا در مناطق خشک و نیمه خشک جهت کمک به آنها در بهبود تولید و محصول.

پیوست شماره (۳)

شورای سازمانهای غیردولتی منطقه‌ای خاورمیانه در خصوص اجلاس جهانی غذا رباط، مراکش ۲۴ - ۲۵ آوریل ۱۹۹۶ بیانیه نماینده سازمانهای غیردولتی

حضور محترم نمایندگان دولتهای منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی باعث خوشوقتی است که مراتب امتنان خود را از این همایش عظیم که تجلی قدردانی و توجه سازمانهای خاورمیانه و حوزه مدیترانه است ابراز دارم که ۲۴ تا ۲۵ آوریل ۱۹۹۶ در شهر رباط در یک گردهمایی مشورتی، به دعوت دبیرخانه اجلاس آینده جهانی غذا برای ارائه برنامه اجلاس در ماه نوامبر تشکیل می‌شود.

شرکت کنندگان در این گردهمایی ابتکار عمل مثبت سازمان خواربار و کشاورزی سازمان ملل را در مشاوره با سازمانهای غیردولتی ستودند و امیدوارند که دولتها از این ابتکارات حمایت به عمل آورند.

گرسنگی، دنیا را تهدید می‌کند. تا سال ۱۹۹۲ بیش از ۸۰۰ میلیون نفر دچار سوء تغذیه بودند که تعداد زیادی از آنها در منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی زندگی می‌کنند. برنامه‌های در دست اجرا بر افزایش فزاینده افرادی اشاره دارد که در سطح جهان از سوء تغذیه رنج می‌برند.

با توجه به این مطلب که فقر و گرسنگی به طور اساسی بهم پیوسته است و نیز تشخیص اهمیت امنیت غذایی و اقتصادی پایدار و توسعه اجتماعی، و تأثیر عمیق آن در تقویت صلح و ثبات منطقه‌ای و بین‌المللی، توجه به نقش FAO در پیکار با گرسنگی و سوء تغذیه، تأکید بر مشارکت سازمانهای غیردولتی در برخورد با مشکلات عدم امنیت غذایی و یافتن راه حل مناسب برای آنان، چارچوب این مذاکرات بر دو سند تمرکز یافت: «مسائل و موقعیت امنیت غذایی در خاورمیانه و بیانیه سیاستگذاری و چگونگی عملکرد.» «گروههای کاری تخصص یافته‌ای برای پرداختن به جزئیات

هدفها و تمهیدات مطرح شده و نیز مروری بر موقعیت امنیت غذایی تحت عناوین ذیل تشکیل یافته‌اند:

● تولید، ذخیره، تجارت و مصرف.

● منابع طبیعی و انسانی و تأثیر آنها بر توسعه پایدار و

● همکاریهای منطقه‌ای و مسائل بنیادی.

مباحثات به پدید آمدن اصلاحاتی در اسناد پیشگفته منتهی شد که عبارت است از:

(الف) تأکید بر تأمین منافع کشورهای که سرچشمه رودخانه‌ها از آنهاست، از آنها عبور کرده

یا جریان می‌یابد

(ب) فراخوانی دولتهای عرب برای تلاش در جهت مرتفع ساختن موانع تعرفه‌ای و

غیرتعرفه‌ای در تجارت بین‌کشوری با هدف بوجود آوردن منطقه تجارت آزاد عرب.

(ج) تأکید بر نقش سازمانهای کشاورزان و فراخوانی دولتها برای سازماندهی این نقش در

زمینه سیاستگذارهای کشاورزی و توسعه‌ای در بیانیه سازمان بین‌المللی تولیدکنندگان کشاورزی.

(د) تأکید بر اهمیت نقش سازمانهای غیردولتی در توسعه روستا و امنیت غذایی، و به حداکثر

رساندن کارایی آنها به کمک شرکت در سیاستگذاری عمومی و توافق بر سر حمایت‌های ضروری.

(ه) احیا و توسعه توانایی گروههای روستایی بویژه زنان، جوانان و کشاورزان خرده‌پا.

(و) تقویت تواناییهای ملی و افزایش بودجه تحقیقات کشاورزی.

(ز) تأکید بر اهمیت ایجاد انگیزه تولید برای کشاورزان، بخصوص قیمتهای سودمند که مکانیسم

بازار آزاد را منعکس می‌سازد.

(ح) معاف ساختن کشاورزان از کلیه مالیاتهای مستقیم و غیرمستقیم و برداشتن بار مسئولیت

از دوش آنها.

(ط) توسعه تولید مواد غذایی و صنعت کشاورزی روستا جهت فراهم کردن شغل و کاهش

مهاجرت.

به این ترتیب، شورای منطقه‌ای سازمانهای غیردولتی خاورمیانه و آفریقا پذیرفتن نحوه عملکرد را توصیه می‌کند که در سند NERC/۳/۹۶ آورده شده و تحلیل آن نیز در سند NECR/۴/۹۶ مطرح شده است. البته با عنایت به اصلاح و توصیه‌های گردهمایی مشورتی همراه است.

سازمانهای غیردولتی از ابتکار دبیر کل FAO در امر تشکیل اجلاس جهانی غذا قدردانی کرده و بر اهمیت کنفرانسهای مقدماتی منطقه‌ای که همانند ابتکار در شرکت دادن دولت در صدر این اجلاس به عنوان اثبات پیمان دولتها جهت ریشه کن کردن فقر و سوء تغذیه جهانی مطرح است تأیید می‌کنند.

این گردهمایی مشورتی از این جایگاه به کلیه سازمانهای بین‌المللی، دولتها نهادها، بخش خصوصی، دانشگاهها و محققین گسترش می‌یابد که از هیچ تلاشی جهت دستیابی به امنیت جهانی غذا دریغ نکنند.
در پایان موفقیت اجلاس را در این امر خطیر آرزو مندیم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی